

وضعیت تولید و واردات پارچه چادر مشکی در ایران و راهکارهای برون رفت از چالش‌های موجود

معاونت پژوهش‌های زیربنایی و امور تولیدی
دفتر: مطالعات انرژی، صنعت و معدن

کد موضوعی: ۳۱۰
شماره مسلسل: ۱۴۲۳۶
اردیبهشت‌ماه ۱۳۹۴

به نام خدا

فهرست مطالب

- ۱ ..... چکیده
- ۲ ..... مقدمه
- ۳ ..... وضعیت تولید پارچه چادر مشکی در کشور
- ۸ ..... چالش‌های تولید پارچه چادر مشکی در کشور
- ۱۱ ..... وضعیت واردات پارچه چادر مشکی به کشور و ارزیابی تبعات آن
- ۱۸ ..... جمع‌بندی، نتیجه‌گیری و ارائه راهکار

وضعیت تولید و واردات پارچه چادر مشکی در ایران و راهکارهای برون‌رفت از چالش‌های موجود

چکیده

هدف اصلی این مطالعه آسیب‌شناسی وضعیت تولید پارچه چادر مشکی و چالش‌های تولید این محصول در ایران و در نهایت دستیابی به راهکارهای سیاستی و حمایتی به‌منظور برون‌رفت از چالش‌های موجود است.

یافته‌های این مطالعه نشان می‌دهد که کل تولید پارچه چادر مشکی تا قبل از سال ۱۳۹۲ فقط منحصر به کارخانه حجاب شهرکرد با تولید حدود ۸۰۰ هزار تا یک میلیون مترمربع بود که با توقف تولید این واحد در سال ۱۳۹۲ و شروع تولید کارخانه‌های یزدباف و کرپ‌ناز، تولید فعلی پارچه چادر مشکی کشور در صورت وجود تقاضا و سفارش مشتری، حدود یک میلیون مترمربع برآورد می‌گردد که تقریباً یک درصد نیاز مصرفی کشور را تأمین می‌کند. این درحالی است که درحال حاضر ظرفیت کارخانه‌های تولید پارچه چادر مشکی کشور حدود ۳۰ میلیون مترمربع و مصرف داخلی آن سالیانه حدود ۸۰ تا ۹۰ میلیون مترمربع برآورد می‌گردد.

حجم واردات رسمی پارچه چادر مشکی طی سال‌های ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۲ دارای روند صعودی و در دامنه ۶۰ تا ۸۰ میلیون مترمربع در نوسان بوده و ارزش واردات طی این دوره به‌طور میانگین سالیانه نزدیک به ۴۲ میلیون دلار می‌باشد.

نبود انگیزه سرمایه‌گذاری در زمینه تولید پارچه چادر مشکی توسط بخش خصوصی واقعی، قیمت تمام شده بالای تولید داخل و عدم رقابت‌پذیری با پارچه‌های وارداتی، سفارش‌محور بودن و تولید مقطعی آن و تعرفه پایین از مهمترین چالش‌ها پیش روی تولید پارچه چادر مشکی در ایران می‌باشد که علت اصلی و عمده این چالش‌ها، فقدان سیاست صنعتی هدفمند در زمینه صنعت نساجی، نبود برنامه عملیاتی مشخص، تضمین شده و زمانبندی شده در سطح دولت و مساعد نبودن فضای سرمایه‌گذاری است.

بنابراین مهمترین راهکار برای برون‌رفت از چالش‌های فراروی صنعت نساجی به‌ویژه تولید پارچه چادر مشکی کشور، تدوین بسته حمایتی و اعطای تسهیلات ارزان‌قیمت منحصراً برای توسعه کارخانه‌های فعال موجود و یا تأمین سرمایه در گردش این واحدها در اولین گام در قالب برنامه اجرایی تضمین شده و زمانبندی شده، همسان‌سازی حقوق ورودی کلیه پارچه‌های وارداتی معادل ۳۲ درصد، ایجاد محدودیت مقداری واردات به‌صورت مقطعی و زمانبندی شده و ممنوعیت واردات پارچه از مناطق آزاد می‌باشد و پیشنهاد می‌شود در صورت نیاز به الزامات قانونی، بسته حمایتی فوق‌الذکر در قالب لایحه‌ای با عنوان حمایت از رشد و توسعه صنعت نساجی توسط دولت تهیه و به مجلس شورای اسلامی ارائه گردد.

مقدمه

تولید پارچه چادر مشکی همواره یکی از اولویتهای صنعتی در بخش صنایع نساجی و پوشاک کشور بوده است. تولید این کالا در کشور با توجه به سنت و عُرف جامعه اسلامی ما و تأمین

کمی‌وکیفی تقاضای مصرف‌کنندگان، به حمایت جدی نیاز دارد. در این زمینه تولیدکنندگان داخلی بخش ناچیزی از نیاز مصرفی داخل را تأمین می‌نمایند و عمده نیاز داخلی از طریق واردات از کشورهای دیگر از جمله کره، ژاپن، تایوان، اندونزی و چین تأمین می‌شود. عدم ساماندهی و برنامه‌ریزی برای هماهنگی بنگاه‌های تولیدکننده این محصول و اتخاذ سیاست کاهش تعرفه واردات این محصول و نیز عدم فرهنگ‌سازی و برنامه‌ریزی در خصوص استفاده از محصولات تولید داخل باعث گردیده که تقریباً تمامی نیاز داخلی کشور یا از محل واردات رسمی و قانونی و یا از مبادی غیررسمی تأمین گردد.

در بخش‌های اول و دوم این گزارش؛ وضعیت تولید و واردات پارچه چادر مشکی به کشور، میزان تولید و چالش‌های تولیدکنندگان این محصول مورد بررسی قرار گرفته است. در بخش سوم گزارش؛ وضعیت واردات این محصول و تبعات ناشی از آن بررسی و در پایان جمع‌بندی و نتیجه‌گیری و راهکارهای حمایتی از تولیدکنندگان داخلی پارچه چادر مشکی ارائه می‌شود.

وضعیت تولید پارچه چادر مشکی در کشور

کشور ایران با بالاترین سرانه مصرف پارچه چادر مشکی، یکی از بزرگترین مصرف‌کنندگان این محصول در جهان به شمار می‌رود. تعداد کارخانه‌های فعال تولید پارچه چادر مشکی در کشور، سه کارخانه یزدباف، حجاب شهرگرد و کرپ‌ناز کرمانشاه می‌باشد.

کارخانه یزدباف در استان یزد، در سال ۱۳۵۷ پروانه بهره‌برداری در زمینه ریسندگی و بافندگی دریافت نمود. خط تولید پارچه چادر مشکی شرکت یزدباف از

حدود دو سال گذشته شروع به فعالیت کرده است. در حال حاضر این شرکت در استان یزد با ۴ الی ۵ ماشین از خط تولید خود در زمینه تولید چادر مشکی فعال بوده و ماهیانه حدود ۵ الی ۱۰ هزار مترمربع (براساس سفارش مشتری) پارچه چادر مشکی در مقیاس صنعتی تولید می‌نماید که البته با توجه به ماشین‌آلات موجود، توان تولید سالیانه ۶ میلیون مترمربع پارچه چادر مشکی را دارد که این مقدار در صورت تأمین نقدینگی بدون نیاز به ماشین‌آلات جدید به دو برابر قابل افزایش است. در حال حاضر به دلیل عدم امکان رقابت از نظر قیمت با محصولات وارداتی و نیز عدم استقبال مشتریان داخلی و نبود تقاضا، تولید به میزان فعلی محدود شده است.

لازم به ذکر است که تولید پارچه چادر مشکی در کارخانه یزدباف از اواسط سال ۱۳۹۲ با تولید ۵۰ هزار مترمربع شروع شد و در سال ۱۳۹۳ نیز تولید این واحد ۱۲۰ هزار مترمربع بوده است.

کارخانه حجاب شهرکرد نیز در استان چهارمحال و بختیاری در زمینه تولید پارچه چادر مشکی تا سال ۱۳۹۱ فعال بوده اما در سال‌های ۱۳۹۲ و ۱۳۹۳ تولید پارچه چادر مشکی نداشته است. مالکیت این واحد تولیدی متعلق به بنیاد مستضعفان می‌باشد. این کارخانه در سال ۱۳۷۲ پروانه بهره‌برداری در زمینه بافندگی، رنگرزی، چاپ و تکمیل پارچه دریافت نموده است. این واحد تولیدی عمدتاً پارچه‌های رنگی تولید می‌نماید و تا سال ۱۳۹۱ سالیانه حدود ۸۰۰ هزار تا یک میلیون مترمربع پارچه چادر مشکی تولید نموده است. بنابراین کارخانه نساجی حجاب شهرکرد در حال حاضر فاقد تولید پارچه چادر مشکی است و به‌عبارت دیگر تولید فعلی پارچه چادر مشکی در این واحد صفر است.

طرح توسعه کارخانه نساجی حجاب شهرکرد به منظور تولید ۱۰ میلیون مترمربع پارچه چادر مشکی منطبق با استانداردهای کشور کره جنوبی با ارزشی بیش از ۲۰ میلیون یورو و سرمایه ریالی بالغ بر ۳۰۰ میلیارد ریال و با خرید دانش فنی مرتبط و با حضور متخصصان کره‌ای در دست اجرا می‌باشد و انتظار می‌رود تا پایان سال ۱۳۹۴ به بهره‌برداری برسد.

از دیگر کارخانه‌های تولیدی کشور در زمینه پارچه چادر مشکی، **کارخانه کرپ‌ناز کرمانشاه** است که مالکیت آن در حال حاضر تحت اختیار بانک ملت می‌باشد. این کارخانه دارای پروانه بهره‌برداری ۱۰ میلیون مترمربع به‌طور اختصاصی تولید پارچه چادر مشکی است، اما به دلیل ساده‌باف بودن ماشین‌آلات بافندگی و دیگر مشکلات، در حال حاضر در زمینه تولید پارچه چادر مشکی فعالیت کامل نداشته و عمدتاً پارچه‌های رنگی و چادر عروس تولید می‌کند. البته در یک سال اخیر برای حدود ۱/۵ تا ۲/۵ میلیون مترمربع پارچه چادر مشکی، امکانات تولید فراهم شده که در صورت تقاضای بازار قابلیت تولید وجود دارد. این واحد به دلیل نبود دستگاه‌های رنگرزی و تکمیل نبودن زنجیره تولید پارچه چادر مشکی، در سال ۱۳۹۱ اقدام به خریداری و نصب این دستگاه‌ها از کشور کره کرد و در سال ۱۳۹۲ حدود ۱,۲۵۰,۰۰۰ مترمربع و در سال ۱۳۹۳ نیز حدود ۴۰۰ هزار مترمربع پارچه چادر مشکی براساس سفارش مشتری تولید کرده است. در سال ۱۳۹۴ نیز برنامه این واحد، تولید ۲/۵ میلیون مترمربع می‌باشد که براساس نظر مدیریت این واحد، این برنامه قابل دستیابی است.

دو کارخانه دیگر به نام‌های **چادرباف در استان آذربایجان شرقی و نای‌زرین در شهرستان خوانسار اصفهان** در زمینه تولید پارچه چادر مشکی به ترتیب در

سال‌های ۱۳۶۳ و ۱۳۷۹ جواز تأسیس و پروانه بهره‌برداری دریافت نمودند که به دلیل عدم ورود ماشین‌آلات تولیدی، جواز تأسیس کارخانه چادرباف در سال ۱۳۸۶ ابطال گردید و شرکت نای‌زرین نیز با ورود ماشین‌آلات دست دوم سعی کرد در زمینه تولید پارچه چادر مشکی اقدام نماید که به دلیل مسائل و مشکلات اقتصادی به صورت کوتاه‌مدت فعالیت نمود، اما در حال حاضر غیرفعال است.

در مجموع، وضعیت کارخانه‌های تولید پارچه چادر مشکی در کشور نشان می‌دهد که صرفاً سه کارخانه یزدباف، حجاب شهرکرد و کرپ‌ناز طی سال‌های اخیر عمدتاً به تولید پارچه چادر مشکی فعالیت داشته‌اند و این کارخانه‌ها نیز به دلیل عدم استقبال بازار داخلی از پارچه‌های تولیدی آنها، نمی‌توانند به صورت فعال و با ظرفیت کامل اقدام به تولید نمایند. بنابراین کل تولید داخلی پارچه چادر مشکی کشور تا قبل از سال ۱۳۹۲ فقط محدود به کارخانه حجاب شهرکرد با تولید حدود ۸۰۰ هزار تا یک میلیون مترمربع بود که با توقف تولید این واحد در سال ۱۳۹۲، تولید فعلی پارچه چادر مشکی کشور در صورت وجود تقاضا و سفارش مشتری، با توجه به میانگین تولید سال‌های ۱۳۹۲ و ۱۳۹۳ حدود یک میلیون مترمربع برآورد می‌شود.

جدول ۱ میزان ظرفیت تولید اسمی پارچه چادر مشکی در کشور توسط کارخانه‌های مختلف داخلی و همچنین طرح‌های جدید و در حال اجرا را نشان می‌دهد.

جدول ۱. ظرفیت اسمی تولید انواع پارچه و چادر مشکی در کارخانجات نساجی داخلی و

طرح‌های جدید

ردیف	نام کارخانه و طرح‌های جدید	نوع تولیدات	محل کارخانه	ظرفیت اسمی تولید
کارخانه‌ها	۱	شرکت نساجی حجاب شهرکرد	چهارمحال وبختیاری	۱۰ میلیون مترمربع
	۲	شرکت نساجی کرپ ناز	کرمانشاه	۱۰ میلیون مترمربع
	۳	شرکت نساجی نای زرین	اصفهان	۴/۵ میلیون مترمربع
	۴	شرکت نساجی یزدباف	یزد	۶ میلیون مترمربع
جمع ظرفیت کارخانه‌ها				
طرح‌های جدید	۵	شرکت چهره‌راضی و مقدم	قم	۴ میلیون مترمربع
	۶	مجتمع صنایع نساجی و پوشاک ارومیه آرکید بافت	آذربایجان غربی	۱/۸ میلیون مترمربع
	۷	تعاونی کارگاه خیاطی سحرناز تراکمه	فارس	۵۰۰۰ مترمربع - در زمینه بُرش و دوخت
	جمع طرح‌های جدید			
۳۰/۵ میلیون مترمربع				
۵/۸ میلیون مترمربع				

مأخذ: شرکت تحقیقاتی صنایع نساجی یزد، گزارش تولید پارچه چادر مشکی در کشور، ۱۳۹۳.

براساس نظرات انجمن صنایع نساجی ایران، میزان مصرف پارچه چادر مشکی در کشور حدود ۸۰ الی ۹۰ میلیون مترمربع در سال می‌باشد که با توجه به آمار جمعیت زنان کشور در آخرین سرشماری عمومی نفوس و مسکن، این میزان مصرف داخلی قابل ارزیابی و برآورد است. براساس آخرین سرشماری عمومی نفوس و مسکن در سال ۱۳۹۰

جمعیت کل کشور ۷۵,۱۴۹,۶۶۹ نفر بوده که ۳۶,۸۸۰,۹۵۹ نفر آن مرد و ۳۶,۸۵۴,۳۴۹ نفر آن نیز زن هستند. براساس همین آمار جمعیت زنان ده سال به بالای کشور حدود ۳۱ میلیون نفر می‌باشد که با فرض (حداقل) اینکه حدود ۵۰ درصد این جمعیت یعنی حدود ۱۵ میلیون نفر از چادر مشکی استفاده کنند و هر نفر در سال به یک تا دو قواره چادر مشکی معادل ۵ تا ۱۰ مترمربع نیاز داشته باشد، می‌توان پتانسیل مصرفی پارچه چادر مشکی در داخل کشور را سالیانه بین ۷۵ تا ۱۵۰ میلیون مترمربع برآورد کرد.

چالش‌های تولید پارچه چادر مشکی در کشور

با توجه به ظرفیتی که در کشور برای تولید پارچه چادر مشکی وجود دارد در حال حاضر سهم کوچکی از نیاز مصرفی توسط کارخانه‌های داخلی تأمین می‌شود و عمده مصرف داخلی از طریق واردات رسمی و یا قاچاق وارد کشور می‌گردد. در زمینه عدم تولید در مقیاس بالا توسط کارخانه‌های تولیدی داخلی و عدم انگیزه سرمایه‌گذاران داخلی برای سرمایه‌گذاری در این بخش، دلایل عمده‌ای وجود دارد که صنعت نساجی کشور در زمینه تولید چادر مشکی گریبانگیر آن است.

عدم استفاده از تکنولوژی پیشرفته روز، عدم انگیزه سرمایه‌گذاری و استقبال سرمایه‌گذاران در زمینه تولید پارچه چادر مشکی، تفاوت کیفیت و تنوع طرح‌های پارچه‌های تولید داخل نسبت به پارچه‌های وارداتی، عدم استقبال مصرف‌کنندگان از محصولات تولید داخلی و... از مشکلات و چالش‌های تولیدکنندگان برای تولید پارچه

چادر مشکی در کشور است. مسئله اساسی، موضوع ساماندهی واحدهای تولیدی در بین زنجیره تولید پارچه چادر مشکی از مرحله تولید ماده اولیه تا محصول نهایی مهمترین معضل صنعت نساجی در تولید پارچه چادر مشکی در کشور می‌باشد که این معضل و حل نشدن آن، متعاقباً مشکلات و مسائل بعدی را به همراه داشته است که مورد بررسی و تحلیل قرار خواهد گرفت.

یکی از مشکلات اصلی در بخش تولید پارچه چادر مشکی در کشور، عدم ساماندهی و برنامه‌ریزی برای هماهنگی و فعال نمودن زنجیره تولید این محصول در کشور می‌باشد. به عبارت دیگر، فرآیند تولید پارچه چادر مشکی از مرحله تولید مواد اولیه تا محصول نهایی دارای زنجیره‌ای است که اتصال و فعالیت حلقه‌های این زنجیره نیاز به ساماندهی و برنامه‌ریزی دارد. تجربه کشورهای کره، ژاپن، چین و تایوان در این زمینه مؤید این نکته می‌باشد. در کشورهای کره، ژاپن و چین کل فرآیند تولید محصول نهایی پارچه چادر مشکی، به صورت یکجا در یک واحد تولیدی گنجانده نشده است و هر کدام از حلقه‌های این زنجیره تولید (مرحله تولید چپیس گرانول)^۱، مرحله تولید نخ فیلامنت^۲، مرحله بافت، مرحله رنگرزی و چاپ، مرحله تکمیل نهایی محصول) در یک واحد تولیدی به‌طور مجزا و با سفارش تولید شده و به واحد تولیدی در حلقه بعدی زنجیره تحویل می‌گردد.

متأسفانه در کشور ما برنامه‌ریزی دقیقی برای تولید پارچه چادر مشکی صورت نگرفته و رویکرد این است که کل حلقه‌های این زنجیره در یک واحد تولیدی توسط سرمایه‌گذار ایجاد و راه‌اندازی شود که این موضوع مشکلات عمده‌ای را برای سرمایه‌گذاران و تولیدکنندگان این صنعت به وجود می‌آورد که عبارتند از:

۱. ماده اولیه‌ای است که توسط کارخانه‌های پتروشیمی برای تولید نخ پارچه چادر مشکی تولید می‌گردد.

۲. نخ مخصوص برای تولید پارچه چادر مشکی.

۱. میزان سرمایه‌گذاری مورد نیاز بالا و ریسک آن برای سرمایه‌گذاران،
  ۲. پیچیدگی مدیریت چندین واحد تولیدی این زنجیره به‌صورت یکجا،
  ۳. کاهش کارآیی و بهره‌وری در زنجیره تولید به‌صورت متمرکز در یک واحد،
  ۴. افزایش ریسک سرمایه‌گذاری با نوسان عرضه و تقاضای بازار و قیمت ارز و سایر مسائل اقتصادی در واحدهای تولیدی دارای زنجیره متمرکز.
- متولی سیاست‌گذاری، حمایت و هدایت و ساماندهی سرمایه‌گذاران و تولیدکنندگان صنعت نساجی و تولید پارچه مشکی در کشور، وزارت صنعت، معدن و تجارت می‌باشد که باید با همراهی و هماهنگی اتحادیه‌ها، انجمن‌ها و تولیدکنندگان و فعالان این صنعت، زنجیره تولید این محصول در کشور را تکمیل و عملیاتی سازد.
- درواقع تکمیل این زنجیره، هماهنگی و ساماندهی واحدهای تولیدی فعال در حلقه‌های این زنجیره، باعث استقبال سرمایه‌گذاران به سرمایه‌گذاری در عرصه تولید این محصول می‌گردد زیرا در صورت ایجاد زنجیره رقابتی تولید این محصول، هر واحد تولیدی نیاز به سرمایه‌گذاری کمتر دارد و ریسک سرمایه‌گذاری واحدهای تولیدی به دلیل حجم سرمایه‌گذاری مورد نیاز کمتر و تخصصی‌تر شدن تولید در نتیجه تقسیم کار، کاهش می‌یابد.
- در صورت رقابت و تولید چندین واحد فعال تولیدی در هر حلقه زنجیره، رقابت بین واحدهای تولیدی فعال در حلقه‌ها که محصول همگن تولید می‌نمایند، فراهم می‌شود و در نهایت محصول نهایی زنجیره از لحاظ کیفیت و قیمت، امکان رقابت با محصولات وارداتی خارجی را خواهد داشت. به دنبال کاهش قیمت و افزایش کیفیت محصولات تولید داخل و همزمان با ایجاد فرهنگ‌سازی و تبلیغ برندهای تولیدی داخلی، موجبات استقبال مصرف‌کنندگان از تولیدات داخلی فراهم می‌آید و به مرور زمان، محصولات داخلی در بازار

مصرف، جایگزین محصولات خارجی و وارداتی خواهند شد.

لازم به ذکر است که در صورت پیگیری رویکرد متمرکز کلیه فرآیندهای تولید پارچه چادر مشکی در یک واحد تولیدی، به دلیل حجم سرمایه‌گذاری هنگفت مورد نیاز و دیگر مشکلات بیان شده؛ لازم است این رویکرد تولید با حمایت ویژه دولت و در قالب بسته‌های سیاستی - حمایتی و به خصوص مشوق‌های مالی و اعطای تسهیلات ارزان‌قیمت منحصراً برای توسعه واحدهای موجود و یا به‌کارگیری ظرفیت‌های خالی فعلی تولید پارچه چادر مشکی (معادل ۳۰ میلیون مترمربع) در اولین گام باشد و از شروع طرح‌های جدید از محل تسهیلات ارزان‌قیمت باید اجتناب گردد. در گام دوم؛ حمایت از تولید پارچه چادر مشکی کشور پس از تکمیل ظرفیت‌های خالی موجود باید به طرح‌های جدید سرمایه‌گذاری اختصاص یابد که اولاً متعلق به بخش خصوصی واقعی باشد، ثانیاً ماشین‌آلات جدید و به‌روز دنیا نصب و راه‌اندازی گردد، ثالثاً حمایت‌های مالی باید مشروط به اخذ تضمین از سرمایه‌گذار و زمانبندی شده باشد.

وضعیت واردات پارچه چادر مشکی به کشور و ارزیابی تبعات آن

همانگونه که در قسمت قبل بیان شد، تقریباً تمامی نیاز مصرفی داخل کشور به پارچه چادر مشکی از طریق واردات این محصول به صورت رسمی از مبادی گمرک، مناطق آزاد و یا به صورت غیررسمی و قاچاق تأمین می‌گردد. آمار و اطلاعات جدول ۲، وضعیت واردات رسمی پارچه چادر مشکی را به کشور طی سال‌های ۱۳۸۵ الی ۱۳۹۲ را نشان می‌دهد.

جدول ۲. وضعیت واردات رسمی پارچه چادر مشکی به کشور طی سال‌های ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۲

واردات پارچه چادر مشکی									سال
محاسبه با نرخ ارز بازار آزاد			محاسبه با نرخ ارز مرجع بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران			میانگین ارزش هر مترمربع پارچه وارداتی (سنت)	ارزش دلاری ^(۳) (میلیون دلار)	حجم ^(۱) (میلیون مترمربع)	
میانگین ارزش هر مترمربع پارچه وارداتی (ریال)	ارزش ریالی (میلیارد ریال)	نرخ تسعیر دلار ^(۴) (ریال)	میانگین ارزش هر مترمربع پارچه وارداتی (ریال)	ارزش ریالی (میلیارد ریال)	نرخ تسعیر دلار ^(۳) (ریال)				
۵۲۹۱	۱۲۲/۷۶	۹۲۳۰	۵۲۷۴	۱۲۲/۳۶	۹۲۰۰	۵۷	۱۳/۳	۲۳/۲	۱۳۸۵
۵۳۸۸	۳۴۵/۳۸	۹۳۶۰	۵۳۴۷	۳۴۲/۸۰	۹۲۹۰	۵۸	۳۶/۹	۶۴/۱	۱۳۸۶
۵۸۶۷	۳۰۹/۷۶	۹۶۸۰	۶۸۲۲	۳۰۶/۲۴	۹۵۷۰	۶۱	۳۲	۵۲/۸	۱۳۸۷
۵۰۹۰	۴۰۱/۱۸	۹۹۸۰	۵۰۵۹	۴۰۳/۷۴	۹۹۲۰	۵۱	۴۰/۷	۷۹/۸	۱۳۸۸
۸۲۸۰	۴۹۹/۲۶	۱۰۶۰۰	۸۰۶۸	۴۸۶/۵۴	۱۰۳۳۰	۷۸	۴۷/۱	۶۰/۳	۱۳۸۹
۹۸۶۶	۷۶۲/۶۳	۱۳۵۷۰	۷۹۶۸	۶۱۵/۹۵	۱۰۹۶۰	۷۳	۵۶/۲	۷۷/۳	۱۳۹۰
۱۸۲۸۱	۱۵۷۴/۰۲	۲۶۰۶۰	۱۷۳۶۲	۱۴۹۴/۹۰	۲۴۷۵۰	۷۰	۶۰/۴	۸۶/۱	۱۳۹۱
۲۴۰۶۰	۱۴۸۶/۹۲	۳۱۸۴۰	۱۸۶۸۷	۱۱۵۴/۸۹	۲۴۷۳۰	۷۵	۴۶/۷	۶۱/۸	۱۳۹۲
-	-	-	-	-	-	۶۶	۳۳۳/۳	۵۰۵/۴	جمع کل

(۱) و (۲). گزارش ارسال شده از وزارت صنعت، معدن و تجارت طی نامه شماره ۲۵۲۶۷۳، مورخ ۱۳۹۳/۱۲/۵.

(۳) و (۴). نماگرهای اقتصادی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، سال‌های مختلف.

تذکر اینکه در ستون شماره ۳، نرخ دلار مربوط به سال‌های ۱۳۸۵ الی ۱۳۹۰ براساس نرخ ارز بین بانکی بوده و نرخ ارز مربوط به سال‌های ۱۳۹۱ و ۱۳۹۲ براساس نرخ ارز مبادله‌ای می‌باشد. در ستون شماره ۴ نرخ دلار براساس نرخ بازار آزاد می‌باشد.

همانگونه که در جدول ۲ آمده است، طی سال‌های ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۲ مجموعاً

۵۰۵/۴ میلیون مترمربع پارچه چادر مشکی به ارزش ۳۳۳/۳ میلیون دلار به کشور وارد شده که روند واردات این محصول طی سال‌های ۱۳۸۵ الی ۱۳۹۲ به کشور تقریباً در نوسان و صعودی بوده است. طی سال‌های مذکور، به‌طور میانگین سالیانه حدود ۶۳

میلیون مترمربع پارچه چادر مشکی از مبادی رسمی گمرکی به کشور وارد شده است که با احتساب حجم واردات غیرقانونی و احتمالاً قاچاق این محصول، نزدیک به ۱۰۰ درصد نیاز بازار مصرف داخلی را تأمین می‌نماید (با توجه به اینکه میزان مصرف داخلی پارچه چادر مشکی، سالیانه حدود ۸۰ تا ۹۰ میلیون مترمربع می‌باشد).

طی دوره مورد بررسی، میانگین ارزش هر مترمربع پارچه چادر مشکی وارداتی از حدود ۶۰ سنت در اوایل دوره به بیش از ۷۰ سنت در سال‌های اخیر افزایش یافته است. به عبارت دیگر در دوره ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۲ هر مترمربع پارچه چادر مشکی وارداتی به‌طور میانگین به قیمت حدود ۶۶ سنت به کشور وارد شده است. این درحالی است که براساس نظر صاحب‌نظران و مدیران واحدهای تولیدی و دیگر نهادهای مرتبط قیمت تمام شده هر متر پارچه چادر مشکی وارداتی حدود ۱/۵ تا ۳ دلار است که در سطح خرده‌فروشی بین ۱۰ تا ۱۵ دلار به ازای هر مترمربع به فروش می‌رسد. بنابراین با توجه به کیفیت و طراحی خاص پارچه‌ای چادر مشکی و قیمت تمام شده آن می‌توان به بداهاری یا کم‌اظهاری در واردات پارچه‌های چادر مشکی و یا واردات کالاها و پارچه‌های دیگر تحت عنوان تعرفه پارچه چادر مشکی پی برد.

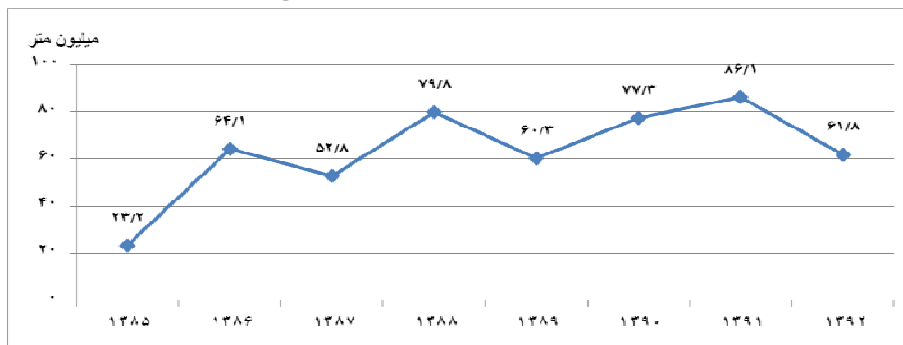
در نمودار ۱ روند واردات پارچه چادر مشکی براساس حجم (مترائژ) آمده که حاکی از نوسان و روند ملایم صعودی طی سال‌های مذکور بوده است. نگاهی به نمودار ۱ نشان می‌دهد که با کاهش تعرفه واردات پارچه چادر مشکی در سال ۱۳۸۵، حجم واردات با عنوان پارچه چادر مشکی از نظر مترائژ در سال ۱۳۸۶ تقریباً به سه برابر افزایش پیدا کرده که این برابری در سال‌های اخیر کماکان تداوم یافته است. گفتنی است که کاهش تعرفه واردات پارچه چادر مشکی به دلایلی از قبیل پایین بودن تولید داخل، کیفیت

پایین و حمایت از مصرف‌کنندگان موجب شد که از یکسو بسیاری از کالاها و پارچه‌های دیگر با بداظهاری و به نام چادر مشکی و با تعرفه پایین وارد کشور شوند و از سوی دیگر رغبت فعالان تولید به سرمایه‌گذاری در امر تولید پارچه چادر مشکی به دلیل فقدان رقابت‌پذیری، نبود تقاضای داخل و به‌خصوص مشخص نبودن سیاست و برنامه‌های حمایتی - انگیزشی دولت نسبت به صنعت نساجی و واحدهای تولیدکننده پارچه چادر مشکی کمتر شود. بنابراین پایین بودن تعرفه آن نسبت به سایر پارچه‌ها، می‌تواند موجبات سوءاستفاده را به‌نحوی فراهم کند. به اعتقاد کارشناسان؛ در زمان واردات، در داخل کانتینرهای پارچه‌های وارداتی، سایر پارچه‌ها اعم از گرانیقیمت و غیره را که تعرفه واردات آنها ۳۲ درصد می‌باشد، در قالب پارچه چادر مشکی و با تعرفه ۱۰ درصد به کشور وارد می‌شود که در این بین به دلیل محدودیت در نظارت دقیق و نیز غیر قابل بازرسی بودن کلیه کالاها و اجناس داخل کانتینرها، این پارچه‌های گرانیقیمت و غیره در بین پارچه‌های چادر مشکی با تعرفه ۱۰ درصد یعنی ۲۲ درصد کمتر از تعرفه قانونی وارد کشور می‌شود و از این حیث نیز بر میزان عدم‌النفع دولت افزوده می‌شود.

نمودار ۲ روند واردات پارچه چادر مشکی را برحسب ارزش دلاری نشان می‌دهد. روند این نمودار نیز حاکی از روند صعودی این متغیر طی سال‌های ۱۳۸۵ الی ۱۳۹۱ بوده و در سال ۱۳۹۲ مجدداً روند نزولی به خود گرفته است که این امر بیشتر به دلیل مشکلات ارزی در این سال می‌باشد.

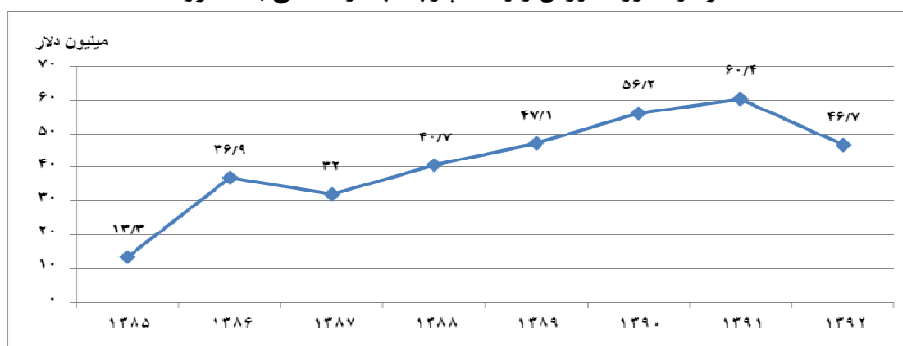

نمودار ۱. روند حجم واردات پارچه چادر مشکی به کشور

مأخذ: محاسبات تحقیق.

نمودار ۲. روند ارزش واردات پارچه چادر مشکی به کشور

مأخذ: محاسبات تحقیق.

براساس نظرات انجمن صنایع نساجی ایران، عمده واردات پارچه چادر مشکی به کشور از محصولات کشورهای کره، چین، ژاپن، تایوان و اندونزی می‌باشد و اخیراً نیز کشور هند مبادرت به صادرات این محصول به ایران می‌کند. در حال حاضر نرخ تعرفه برای واردات چادر مشکی ۱۰ درصد و برای سایر پارچه‌ها ۳۲ درصد می‌باشد که به این

ارقام ۹ درصد مالیات بر ارزش افزوده نیز اضافه می‌گردد.

در اوایل دولت نهم و براساس مصوبه ۸۹۸۱۸۷/ت/۳۵۹۲۲ ک مورخ ۱۳۸۵/۷/۲۶، دولت با هدف دستیابی مصرف‌کنندگان به پارچه چادر مشکی با قیمت مناسب‌تر به عنوان کالای ارزشی، حقوق ورودی این کالا را از ۷۰ درصد به ۲۰ درصد تقلیل داد و از سال ۱۳۹۲ نیز با توجه به تغییرات نرخ ارز، حقوق ورودی کلیه پارچه‌ها به ۳۲ درصد و حقوق ورودی پارچه چادر مشکی نیز در حد ۱۰ درصد تعیین شد.

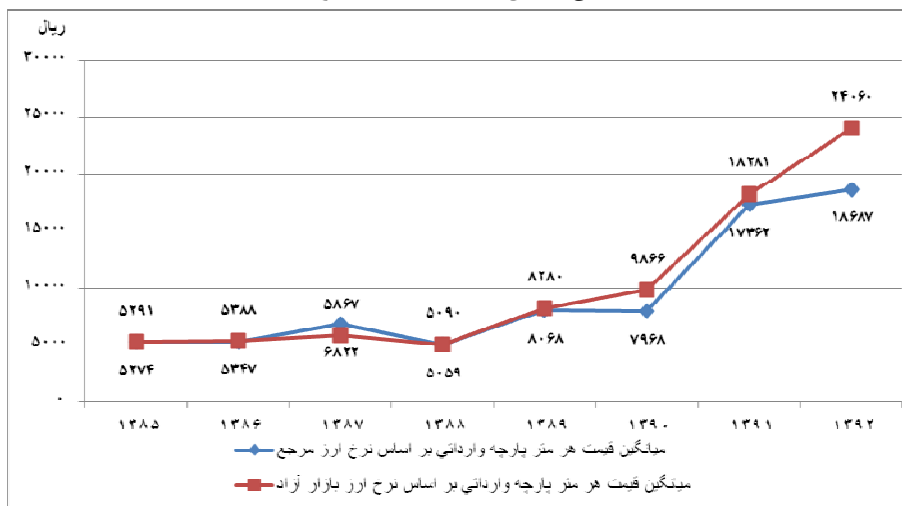
نکته قابل توجه اینکه علی‌رغم افزایش حجم واردات پارچه چادر مشکی در نتیجه کاهش تعرفه گمرکی در سال ۱۳۸۵، قیمت نهایی این محصول در بازار کشور نه تنها کاهش پیدا نکرده، بلکه از حدود ۶۰ سنت به ازای هر مترمربع، به بیش از ۷۰ سنت افزایش یافته است. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که پیامد سیاست کاهش نرخ تعرفه پارچه چادر مشکی بیانگر این است که اولاً منافع اقتصادی کاهش تعرفه گمرکی پارچه چادر مشکی در سال‌های اخیر، عمدتاً نصیب واردکنندگان پارچه چادر مشکی شده است. ثانیاً به دلیل بدظهاری و واردات انواع پارچه با عنوان پارچه چادر مشکی و عدم پرداخت نرخ تعرفه ۳۲ درصد، درآمدهای دولت از محل عوارض ورودی کاهش پیدا می‌کند و به عبارت دیگر عدم‌النفع دولت از محل نرخ تعرفه ۱۰ درصدی پارچه چادر مشکی افزایش می‌یابد. ثالثاً انگیزه سرمایه‌گذاری تولید پارچه چادر مشکی در داخل کشور عملاً سرکوب شده است.

نمودار ۳ میانگین قیمت وارداتی هر مترمربع پارچه چادر مشکی را براساس نرخ ارز دولتی و آزاد با توجه به ارزش دلاری اظهار شده در گمرک نشان می‌دهد. روند این نمودار حاکی از آن است که قیمت هر مترمربع پارچه چادر مشکی طی سال‌های ۱۳۸۵ تا ۱۳۸۸ تقریباً ثابت بوده و از سال ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۲، روند صعودی به خود گرفت.

به‌گونه‌ای که هر مترمربع آن با افزایش ۴ تا ۵ برابری مواجه شد و از حدود ۵۰۰ تومان به ازای هر مترمربع در سال ۱۳۸۸ به بیش از ۱۸۰۰ تا ۲۴۰۰ تومان به ازای هر مترمربع در سال ۱۳۹۲ با لحاظ نرخ ارز دولتی و بازار آزاد افزایش یافته است.

نمودار ۳. روند میانگین قیمت هر مترمربع پارچه چادر مشکی وارداتی به کشور براساس ارزش دلاری اظهار شده در گمرک

مأخذ: محاسبات تحقیق.

جمع‌بندی، نتیجه‌گیری و ارائه راهکار

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

کشور ایران با بالاترین سرانه مصرف پارچه چادر مشکی، یکی از بزرگترین مصرف‌کنندگان این محصول در جهان است. سه کارخانه یزدباف، حجاب شهرکرد و کرپ‌ناز کرمانشاه در زمینه تولید پارچه چادر مشکی فعالیت می‌کنند. مجموع تولید پارچه چادر مشکی کشور تا قبل از سال ۱۳۹۲ فقط منحصر به کارخانه حجاب شهرکرد با تولید حدود ۸۰۰ هزار تا یک میلیون مترمربع بود که با توقف تولید این واحد در سال ۱۳۹۲، تولید فعلی پارچه چادر مشکی کشور در صورت وجود تقاضا و سفارش مشتری براساس میانگین تولید در سال‌های ۱۳۹۲ و ۱۳۹۳، حدود یک میلیون مترمربع برآورد می‌گردد. این درحالی است که مصرف داخلی پارچه چادر مشکی حدود ۸۰ تا ۹۰ میلیون مترمربع و با توجه به مفروضات مطرح شده، پتانسیل مصرفی پارچه چادر مشکی در داخل کشور سالیانه بین ۷۵ تا ۱۵۰ میلیون مترمربع قابل برآورد است. به‌عبارت دیگر تولید فعلی چادر مشکی کشور حدود یک درصد نیاز مصرفی داخل را تأمین می‌کند.

حجم واردات رسمی پارچه چادر مشکی طی سال‌های ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۲ دارای روند صعودی و در دامنه ۶۰ تا ۸۰ میلیون مترمربع در نوسان بود و به‌طور میانگین سالیانه حدود ۶۳ میلیون مترمربع پارچه چادر مشکی از طریق مبادی گمرکی وارد کشور شد. در مجموع طی سال‌های مذکور حدود ۵۰۵ میلیون مترمربع پارچه چادر مشکی به ارزش ۳۳۳ میلیون دلار و عمدتاً از کشورهای کره جنوبی، چین، ژاپن، تایوان، اندونزی و بعضاً هند به کشور وارد شده که میانگین ارزش هر متر پارچه چادر مشکی وارداتی

حدود ۶۶ سنت بوده است. با کاهش تعرفه واردات چادر مشکی در سال ۱۳۸۵، حجم واردات پارچه چادر مشکی در سال ۱۳۸۶ از نظر مترآژ تقریباً به سه برابر افزایش یافت که این برابری در سال‌های اخیر نیز ادامه داشته است. البته با کاهش تعرفه پارچه چادر مشکی، قیمت نهایی این محصول نه تنها در بازار کشور کاهش پیدا نکرد، بلکه از حدود ۶۰ سنت به ازای هر مترمربع، به بیش از ۷۰ سنت افزایش یافته است. این درحالی است که براساس نظر صاحب‌نظران و مدیران واحد تولیدی، قیمت تمام شده هر متر پارچه وارداتی حدود ۱/۵ تا ۳ دلار برآورد می‌شود که در سطح خرده‌فروشی بین ۱۰ تا ۱۵ دلار به فروش می‌رسد.

بنابراین مهمترین پیامد سیاست کاهش تعرفه پارچه چادر مشکی، منتفع نشدن مصرف‌کنندگان برخلاف واردکنندگان، بداظهاری و کم‌اظهاری و افزایش میزان عدم‌النتفع دولت از محل حقوق ورودی و سرکوب شدن انگیزه سرمایه‌گذاری تولید پارچه چادر مشکی در کشور و به تبع آن عدم به‌کارگیری ظرفیت‌های خالی واحدهای تولیدی فعال موجود (که بیش از ۳۰ میلیون مترمربع می‌باشد) است که در صورت فعال شدن همین ظرفیت موجود، تولید داخلی پارچه چادر مشکی خواهد توانست حدود ۳۰ تا ۴۰ درصد نیاز مصرفی کشور را تأمین کند.

عدم به‌کارگیری ماشین‌آلات با فناوری روز، نبود انگیزه سرمایه‌گذاری در زمینه تولید پارچه چادر مشکی توسط بخش خصوصی واقعی، کیفیت پایین و قیمت تمام شده بالای تولید داخل در مقایسه با پارچه‌های وارداتی (عدم رقابت‌پذیری)، سفارش‌محور بودن تولید پارچه چادر مشکی و تولید مقطعی آن در کشور، عدم استقبال مصرف‌کنندگان از پارچه‌های تولید داخل، تعرفه پایین واردات پارچه چادر مشکی و

مشکلات بداظهاری و کم‌اظهاری و حاکم بودن رویکرد استقرار کل حلقه‌های زنجیره تولید پارچه چادر مشکی اعم از تولید نخ فیلامنت، بافت، رنگرزی و چاپ و مراحل تکمیل نهایی پارچه در یک واحد تولیدی از مهمترین چالش‌های تولید پارچه چادر مشکی در ایران به حساب می‌آیند که عمده این چالش‌ها در حقیقت عارضه فقدان سیاست صنعتی هدفمند در اکثر فعالیتهای صنعتی به‌ویژه صنعت نساجی و مساعد نبودن فضای سرمایه‌گذاری است که این امر نیازمند تدوین بسته‌های سیاستی حمایتی و ارائه مشوق‌های مالی و تسهیلات ارزان‌قیمت منحصراً برای توسعه کارخانه‌های فعال موجود یا تأمین سرمایه در گردش در اولین گام و طرح‌های جدید سرمایه‌گذاری توسط بخش خصوصی واقعی در گام دوم و حمایت‌های تعرفه‌ای مقطعی و زمانبندی شده است که در صورت نیاز به الزامات قانونی پیشنهاد می‌شود بسته حمایتی فوق‌الذکر در قالب لایحه‌ای با عنوان حمایت از رشد و توسعه صنعت نساجی توسط دولت تهیه و به مجلس شورای اسلامی ارائه گردد.

بنابراین در پایان پیشنهاد می‌شود راهکارهای زیر در بسته حمایتی دولت از کارخانه‌های تولید پارچه‌های چادر مشکی مورد تأکید قرار گیرد:

۱. همسان‌سازی حقوق ورودی کلیه پارچه‌های وارداتی معادل ۳۲ درصد (به‌عبارت دیگر افزایش حقوق ورودی پارچه چادر مشکی از ۱۰ درصد به ۳۲ درصد) از طریق ابطال مصوبه ۸۹۸۱۸۷/ت/۳۵۹۲۲ ک مورخ ۱۳۸۵/۷/۲۶ هیئت وزیران.
۲. اعطای تسهیلات ریالی ارزان‌قیمت با نرخ بهره ترجیحی منحصراً با هدف توسعه

کارخانه‌های موجود فعال و یا تأمین سرمایه در گردش در گام اول و طرح‌های جدید سرمایه‌گذاری در بخش خصوصی واقعی در گام دوم و در اولویت قرار دادن این واحدها و طرح‌ها در اخذ تسهیلات ارزی از صندوق توسعه ملی جهت نوسازی و خرید ماشین‌آلات در قالب یک برنامه زمانبندی شده همراه با اعطای مشوق‌های دیگر و بیمه نوسانات غیرمتعارف نرخ ارز توسط دولت (صدور مجوزهای جدید تأسیس باید محدود و متناسب با مصرف داخل باشد به‌گونه‌ای که سقف مجوزهای صادر شده باید مشخص و تضمین شده باشد و مجوزهای صادره باید در برگیرنده کل زنجیره ارزش و در راستای تکمیل آن باشد).

۳. کاهش تدریجی و زمانبندی شده واردات پارچه چادر مشکی همزمان با افزایش میزان تولید آن (به‌عبارت دیگر ایجاد محدودیت مقداری مقطعی متناسب با میزان مصرف و تولید داخل).

۴. ممنوعیت واردات پارچه از مناطق آزاد و مبادی غیررسمی و نظارت دقیق بر آن.

۵. بالا بردن هزینه ورود پارچه چادر مشکی به‌صورت چمدانی توسط مسافران

خارجی و زیارتی (این امر باید در قالب سیاست و با روش‌های محدودیت مقداری و با وضع عوارض بدون اعمال ممنوعیت صورت گیرد).

۶. اتخاذ تمهیدات لازم در جهت کاهش قاچاق پارچه چادر مشکی به داخل کشور.

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۴۲۳۶

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: وضعیت تولید و واردات پارچه چادر مشکی در ایران و راهکارهای برون‌رفت از چالش‌های موجود

نام دفتر: مطالعات انرژی، صنعت و معدن (گروه صنعت)

تهیه و تدوین کنندگان: علی اصغر اژدری، امید عطایی

ناظران علمی: محمدرضا محمدخانی، هوشنگ محمدی

متقاضی: رضا رحمانی (ریاست محترم کمیسیون صنایع و معادن مجلس شورای اسلامی)

ویراستار تخصصی: —

ویراستار ادبی: —

واژه‌های کلیدی:

۱. پارچه

۲. چادر مشکی

تاریخ انتشار: ۱۳۹۴/۲/۸